

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Оскілко Олексій Олегович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК УЧАСНИКІВ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН	66
Павлова Вікторія Георгіївна ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ	69
Токарева Віра Олександрівна ЗЛОВЖИВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ: НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK	71
Мельник Олександр Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ УСИНОВЛЕНИХ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ	74
Фасій Богдан Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ДИСПОЗИТИВНОГО МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	78
Шамота Олександр Володимирович ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	80
Бойченко Ростислав Сергійович ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	82
Брага Аліна Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СПАДКУВАННЯ В СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ...	85
Вовчок Руслан Володимирович ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	88
Герсак Віталій Анатолійович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ	91
Гнатенко Сергій Сергійович ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ	94
Гнатюк Дмитро Володимирович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	97
Дворнікова Анна Юрійвна ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ ПРИ УСУНЕННІ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	100
Кочіашвілі Альберт Давидович ЩОДО ДОРЕЧНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ РИЗИКУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НЕПЕРЕДБАЧУВАНИХ УМОВ	103
Мельничук Олександр Миколайович ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ	106
Мусієнко Андрій Юрійович ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	108
Павленко Микола Вадимович ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ЦИВІЛЬНОГО СЕКТОРУ	111
Рябенко Вікторія Олександрівна ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ВЕРБУВАННЯ ФСБ У СОЦМЕРЕЖІ «ТЕЛЕГРАМ»	113

ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Цивільна конфіскація широко використовується в основному в країнах англо-саксонської правової системи, зокрема в США, Канаді, Великобританії, Ірландії, Австралії, Гонконзі і Південній Африці.

Крім цих країн, некримінальна конфіскація передбачена в законодавстві Італії, Словаччини та Греції, а також у деяких з країн Східної Європи, зокрема в Албанії, Грузії, Словенії та Україні. Проте цивільно-правова конфіскація в Грузії та Україні ґрунтується лише на судимості, тоді як в Албанії та Словенії це відносно незалежний інститут.

Міжнародно-правовою основою цивільно-правової конфіскації доходів від корупції та відмивання грошей є міжнародні документи, зокрема, Конвенція ООН проти корупції [1], прийнята у 2003 році; у пункті 8 статті 31 цього Закону пропонується державам-членам розглянути можливість встановлення вимоги (в міру її відповідності статтям основоположних принципів їхнього законодавства та характеру судових та інших процедур), які правопорушник повинен довести, як наприклад, законне походження ймовірних доходів, одержаних злочинним шляхом, або інших активів, які підлягають конфіскації. Подібні положення містяться в «Сорока рекомендаціях» FATF (Рекомендація № 3) [2], а також в пункт 4 статті 3 Варшавської конвенції, прийнятої у 2005 році. Крім того, положення Директиви 2014/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 3 квітня 2014 року про заморожування та конфіскацію засобів та доходів від злочинів у Європейському Союзі застосовуються також до цивільно-правової (розширеної) конфіскації з огляду на відповідні особливості [3].

Цивільна конфіскація в Грузії регулюється главою XLIV-1 Цивільно-процесуального кодексу [4]. Відповідно до його положень цивільно-правова конфіскація застосовується, зокрема, до: активів, придбаних шляхом рекету; активів незаконного походження (набуті внаслідок порушення закону), що належать державній службовій особі, будь-якому з членів його сім'ї, близькому родичу або будь-якій іншій пов'язаній з ним особі; невинуваті активи (законність походження яких відповідач не може продемонструвати суду), якщо належать державній посадовій особі, будь-якій з його членів сім'ї, близьким родичам або будь-якій іншій пов'язаній з ним особі. В останніх двох випадках активи, що належать особі, засудженій за відмивання грошей, також підлягають цивільно-правовій конфіскації.

Проведення у справі про стягнення майна порушується за заявою прокурора до суду цивільної юрисдикції з вимогою конфіскувати активи незаконного походження або необґрунтовані активи, що належать особі засудженій за коруп-

цію чи відмивання грошей, або будь-кому з членів її сім'ї, близькому родичу чи будь-якій іншій пов'язаній з ним особі.

Також передбачено можливість конфіскації майна в цивільному судочинстві, яке не ґрунтується на обвинувальному вирoku в Законі Албанії «Про запобігання та боротьбу з організованою злочинністю та торгівлею через запобіжні заходи проти власності» (так званий Закон про боротьбу з мафією), який набрав чинності з 2010 року [5].

Закон передбачає можливість конфіскації майна в осіб, які обґрунтовано підозрюються у вчиненні тяжких злочинів, перелічених у статті 3 Закону, у тому числі корупції та відмиванні грошей. Вищі державні службовці підпадають під дію цього Закону під час розслідування, арешту та конфіскації активів і даний закон може бути застосований не лише до підозрюваних, а й до їхніх родичів.

Під час судового провадження застосовуються правила цивільного процесу; а компетентним судом є суд першої інстанції для тяжких злочинів (суд кримінальної юрисдикції).

Крім того, цивільна конфіскація активів незаконного походження в Словенії не залежить від засудження особи та стосується таких корупційних злочинів, як давання та одержання хабара, одержання вигоди неправомірним шляхом, посередництво, дарування подарунків за незаконне втручання та будь-який інший умисний злочин, який карається позбавленням волі на строк 5 років і більше, якщо внаслідок цього отримано майно сумнівного походження, і якщо особа підозрюється у володінні майном незаконного походження на суму понад 50 тисяч євро.

Отже, цивільно-правова конфіскація може слугувати альтернативою інструменту кримінальної конфіскації для позбавлення винних у неправомірних активах шляхом спрощеного підходу для доведення незаконного характеру відповідних активів.

Даний вид конфіскації може ґрунтуватися як на кримінальному вирoku, так і відбуватися незалежно від обвинувачення конкретної особи вчинення злочинів. Іноді її також називають розширеною конфіскацією, хоча вона, на відміну від кримінальної конфіскації, у більшості країн поширеніша у цивільному судочинстві і включає всі типові ознаки даного виду судочинства.

Список використаних джерел:

1. Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
2. Рекомендації FATF. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>
3. Директива 2014/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 3 квітня 2014 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/2014-42-es.pdf>
4. Цивільний процесуальний кодекс Грузії від 14.11.1997 р. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/29962?publication=167>

5. Законі Албанії «Про запобігання та боротьбу з організованою злочинністю та торгівлею через запобіжні заходи проти власності» URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/dzhodzhay_against_albania.pdf.

Ключові слова: конфіскація, цивільна конфіскація, припинення права власності, набуття права власності, цивільно-правова відповідальність, стягнення необґрунтованих активів.

Keywords: confiscation, civil confiscation, termination of ownership, acquisition of ownership, civil liability, recovery of unfounded assets.

Мусієнко Андрій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Власники нежитлових приміщень часто стикаються з ситуацією, коли право власності на їх майно незаконно реєструється за іншими особами, що тягне за собою необхідність у зверненні до суду за захистом своїх порушених прав.

Це, зокрема, вбачається з Єдиного державного реєстру судових рішень, в якому тільки за період з 2022 року по грудень місяць 2024 року міститься 745 судових рішень місцевих судів у спрах про витребування майна із чужого незаконного володіння.

Відтак актуально розглянути більш детально такий спосіб захисту прав власників нежитлових приміщення як витребування майна із чужого незаконного володіння.

Статтею 387 Цивільного кодексу України визначено, що власник має право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним [1, ст. 387].

Власник реалізує своє право на витребування майна із чужого незаконного володіння шляхом звернення до суду з виндикаційним позовом до особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа чужим майном. Простими словами, виндикаційний позов – це позов неволодіючого власника до володіючого невластника про повернення майна.

Метою позову про витребування майна з чужого володіння (незалежно від того, на підставі приписів яких статей Цивільного кодексу України цю вимогу заявив позивач) є забезпечення введення позивача у володіння майном, якого він був незаконно позбавлений. Так, у випадку нерухомого майна означене введення полягає у внесенні запису про державну реєстрацію за позивачем права власності на таке майно [2, п. 37].

Окремо слід відзначити, що заволодіння нерухомим майном шляхом державної реєстрації права власності на нього ще не означає, що такий володілець